

Konferencija prasidėjo

Rugsėjo 18 d. Ženevoje prasidėjusioje Europos „saugumo ir bendradarbiavimo“ konferencijoje dalyvauja kaip spaudos atstovai ir „Europos Lietuvis“ bendradarbis dr. A. Gerutis. Gavęs spaudos kortelę, mūsų bendradarbis dalyvavo konferencijos atidaryme. Pats atidarymo aktas truko tik tai pusę valandos. Po to konferencijos darbai buvo nukelti į komisijas ir pakomisi- jas. Posėdžiai yra uždari. Pagal reikalą bus šaukiamas koordinacinis komitetas, kuris apžvelgs komisijų darbus. Kiek ilgai konferencija truks, dar nežinia, bet spėlio- jimai svyruoja tarp 3 ir 6 mėnesių.

Sovietų delegacijos priešakyje yra ka- zoks A. Kovalev. Įdomu, kad sovietai į de- legacijos sudėtį yra įtraukę net du atsto- vus su tokiomis pavardėmis kaip L. Men- delevič ir N. Satskich, — matomai, propa- gandiniai sumetimais kaip „įrodymą“, kad Sovietų Sąjungoje nėra antisemitiz- mo...

Konferencijoje dalyvauja visos Europos valstybės, įskaitant Vatikaną, Lichtenstei- ną, Monako ir San Marino. Albanija, kaip raudonosios Kinijos sąjungininkė, atsisakė konferencijoje dalyvauti.

Nors pastebima ir iliuzionizmo, bet, ben- drai paėmus, viešoji opinija nėra sovie- tams palanki. Kone visuose šveicarų laik- raščiuose įsakmiai nurodoma į opozicionie- rių persekiojimus Sovietų Sąjungoje ir sa- ryšyje su tuo klausima, kaip tai suderi- nama su Ženevos konferencija, kuri turėtų tarnauti ir susisiekti, informacijos bei kitokioms laisvėms. Daugelis laikraščių įsi- dėjo žemėlapius, kuriuose pavaizduoti Mas- kovos užkariavimai rytų Europoje. Tarp už- kariautų teritorijų įsakmiai paminėtos Lietuva bei kitos Baltijos valstybės.

Konferencija vyksta tikrai praėjusių pa- vasarį baigtuose statyti rūmuose, kuriems išleista 65 milijonai frankų. Rūmuose įves- ta griežta apsauga ir be leidimo nieko ne- įsileidžia. Net ir spaudos atstovai gali lais- vai judėti tikrai pirmame aukšte, o komi- sijų posėdžiai vyksta salėse nuo antro iki penkto aukšto.

Ryšium su Ženevos „saugumo“ konfe- rencija, dr. A. Gerutis parašė laišką švei- carų federalinio parlamento nariui prof. dr. W. Hoferiui, kuris pirmininkauja Stras- burgo Europos Tarybos komisijai, specia- liai paskirtai taryboje neatstovaujamos Europos tautoms. Laiško autorius nurodo, kad Europos „saugumo“ konferencijoje dalyvauja visos Europos valstybės, bet jo- je negalės prabilti Lietuva, nes ją okupa- vo Sovietų kariuomenė ir aneksavo Sovie- tų Sąjunga. Sovietinė okupacija trunka dar ir šiandien.

Dr. Gerutis siūlo, kad minėtoji komisija viešai pasisakytų jų tautų vardu, kurios negali dalyvauti Ženevos konferencijoje, ir pareikalautų atitaisyti Maskvos atliktus nusikaltimus.

Autorius savo laiške dar nurodo, jog bū- tų iliuzija prileisti, kad Europoje galimas saugumas engiamų tautų sąskaiton. Neto- lima praeitis įtikinamai parodė, kad so- vietų vykdoma priepaūda sudaro nuolati- nę grėsmę Europos taikai.

Taip pat Šveicarijos lietuvių bendruo- menė pasiūtė raštą Šveicarijos užsienio politikos vadovui, kuriam atkreipė jo dė- mesį į Lietuvos okupaciją. Rašte nurodo- ma, kad Lietuvoje įvestasis režimas tesi- remia jėga ir kad jie neatitinka didelės gy- ventojų daugumos valios. Šveicarų vyriausybė prašoma nepirarti pastangoms tiesiogiai ar netiesiogiai pripažinti sovietinį viešpatavimą Lietuvoje ir kitose Baltijos valstybėse. Tuo būdu Europos laisvosios tautos galėtų pareikšti savo solidarumą en- giamoms Europos tautoms, kurių tarpe yra ir lietuvių tauta.

ZMONES IS ANAPUS

Spalio 7 d. Baku mieste prasideda Ast- ronautų tarptautinis kongresas. Jame da- lyvaus apie 1000 rusų mokslininkų. Britų kompiuterių ekspertas Anthony Lawton padarys pranešimą apie savo tyrimus erdvėse. Jo nuomone, apie žemę jau se- niau skrieja satelitai, paleisti iš kitų žvaigždynų.

BREŽNEVAS SPAUDZIAMAS

Vakarus pasiekia vis daugiau žinių, kad senieji „dogmatistai“ Kremliuje spaudžia Brežnevą už jo nuolaidas Vaka- ram. Tūlas profesorius Teleskinas vie- noje paskaitoje pareiškė, kad Brežnevo susitarimai su JAV yra tik „tušti popier- galiai“ ir kad Amerikos imperialistai bu- vo ir pasiliks didžiausi Sov. Sąjungos priešai.

Brežnevo gynyjai, jų tarpe akademikas Jagodkin, aiškina, kad Marksas pataręs derėtis net su pačiu velniu, jeigu tik yra vilties jį apgauti.

NEMALONI TIKROVĖ

Neseniai Londone pasibaigė septintoji World Anti-Communist League (WACL) konferencija, į kurią buvo susirinkę tos Lygos atstovai, pasaulinio garso veikėjai ir valstybės vyrai, beveik iš viso pasau- lio. Konferencijos metu buvo perskaityta 11 rimtų referatų-studijų ir priimtos at- tinkamos rezoliucijos.

Neįmanoma papasakoti trumpame straipsnyje visų referatų mintis, bet nori- si išskirti bent tris, geriausiai vaizduo- jančius šių dienų pasaulio padėtį ir jam gresiančius pavojus.

Labiausiai išskirtinas JAV rašytojo ir žurnalisto Phyllis Schaffey referatas, pa- vadintas „Branduolinės Strategijos Ba- lansas“ (The Strategic Nuclear Balance). Jame autorius nupiešė šurpią atominių ginklų disproporciją tarp JAV ir Sovietų Sąjungos.

Ateities karas būsiąs nelauktas ir nepa- skelbtas atominių ginklų karas, kuriam Sov. Sąjunga seniai ruošiasi ir jau dabar toli yra pralenkusi JAV. Tą karą, anot Sovietų ekspertų, laimės tas, kuris pir- mas pradės.

Ne prezidento Kennedžio autoritetas ar diplomatų veikla 1962 m. privertė Chruščio- vą išgabenti atomines bombas iš Ku- bos, o tikslai žinojimas, kad tuo metu JAV turėjo dešimt kartų stipresnes ato- mines pajėgas, negu Sovietai. Šiandien padėtis yra visiškai priešinga. Sov. Są- junga, be kitų atominių ginklų, turi 300 SS-9 raketų po 25 megatonus (25 mil. to- nų) galingumo. Tuo tarpu JAV panašių ginklų dar visai neturi. Pačių amerikie- čių pranešimu, Sovietai turi abejoj JAV žemyno pusėse atominius povandeninius laivus, galinčius pasiūsti atom. raketas per 4000 mylių. O tuo tarpu, kai Sovietai jau išbandė už garsą greitesnius bombo- nešius, JAV vis dar tebevertvoja 15-kos metų senumo B-52.

Nuo prezidento Eisenhowerio laikų, JAV vyriausybė pradėjo pusiau slaptą nusiginklavimo politiką, kurios architek- tas buvo New Yorko bankininkas Paul Nitze. Jo filosofijos įtakoje, gynybos sek- retorius McNamara „naikino JAV atomi- nius ginklus, kur tik galėjo prie jų priei- ti“. Jis liepė sunaikinti daugiamegatones raketas Atlas ir Titan I, sustabdė vidut. distancijų bombonešių (Jupiter ir Thor) gamybą, atsisakė oro bazių Europoj, Tur- kijoje ir Šiaur. Afrikoje. McNamara su- stabdė Eisenhowerio suplanuotų ultramo- dernišų atominių ginklų, kaip Skybolt ir kit., gamybą, pareiškdamas, kad jie esą pasenę. Tuo tarpu JAV visuomenei buvę skelbiama, kad šaltasis karas jau pasi- baigęs ir kad JAV vis dar esanti keturis kartus stipresnė už Sovietus. Prieita net prie to, kad McNamara ciniškai prisipa- žinęs spaudos atstovams, apgaudinėjęs Kongresą kur ir kiek galėdamas.

Trumpai kalbant, nuo 1967 m. JAV nie- ko nėra padariusi savo ir Europos gyny-

bai sustiprinti. Sov. Sąjunga seniai jas pasivijo, aplenkė daugiau kaip 20 kartų ir paklupdė prie savo kojų. Ginklų jai už- tenka, tik dar trūksta duonos. Bet tuo bus pasirūpinta, vykdant naujai pasira- šytas su Brežnevu sutartis.

Labai panašiai kalbėjo ir britų žino- mas strategas, generolas Sir Walter Wal- ker, KCB, CBE, DSO. Tik jis daugiau lie- tė Europos karines pajėgas ir NATO. Jis nurodė, kad dėl nevykusios prezidento Nixono strateginių ginklų apribojimo (SALT) sutarties pasirašymo, NATO jau dabar yra pralaiminčioje padėtyje. Jeigu JAV nepakeis savo politikos ir nesustip- rins atominių ginklų gamybos, tai Euro- pa neišvengs Sovietų dominavimo.

Tokios padėties akivaizdoje, gen. Wal- ker siūlė pačiai Europai organizuoti savo gynybą. Esą, jeigu Europos valstybės pa- jėgė suorganizuoti Common Market, tai jos turi pajėgti suorganizuoti ir Common Defence.

Gen. Walker nuodugnai išnagrinėjęs NATO ir Varšuvos paktą pajėgas, rado, kad pastarosios turi daug pirmenybių prieš Vakarų divizijas. Jos yra geriau pa- ruoštos, turi vienodus ginklus ir vieną vadovybę maršalo Grečko asmenyje. Baigdamas jis apibūdino Sovietų atoly- džio politiką kaip nuolatinės pastangas „sutvarkyti“ Vakarus, net neįsivieliant į pasaulinio masto karą. Tuo tarpu Vaka- rų vadams jis patarė atvirai skelbti tei- sybę apie esamą padėtį ir patiems rimtai susirūpinti. „Europa turi pastabai ir pra- dėti rūpintis kuo nors daugiau, nei svies- to kainomis“, baigė gen. Walker.

Trečiasis šios grupės referatas buvo amerikiečio A. H. Stanton Candlen'o, pa- vadintas „Kiniečių opiumo narkotikų ofenzyva“ (The Chinese Opium Narco- tics Offensive). Jis pasirinko vedamuojų šūkiu senovės Kinijos posakį, kad di- džiasias dalykas kare esąs ne laimėti mūšius, bet palaužti priešų pasiprieši- mą be kovos. Ir čia autorius, pasiremda- mas gausiais dokumentais ir gyvenimo faktais, įrodė, kad kiniečiams šios rūšies „karas“ labai gerai sekėsi. Jis cituoja vie- ną Nasserio ir Chou En-lai pasikalbėjimą, kuriame Chou pareiškė, kad kuo dau- giau JAV kareivių bus siunčiama į Viet- namą, tuo Kinijai geriau. „Mes turėsime juos artį, savo valioje, jų kraujas pri- klausys mums“. Ir tada Chou papasako- jęs, kaip vakariečiai kadaise jiems atsiųs- tą opiumą jie pradėjo naudoti prieš juos pačius. O kokie to naudojimo rezultatai, tur būt, daug aiškinti nebereikia. Pasku- bomis iš Vietnamo atitraukta JAV ka- riuomenė buvo demoralizuota, dvasiškai pakrikusi ir sudarė vyriausybei nemažą rūpesčių.

Įdomu dar ir tai, kad opiumo dėka, ko- munistai ne tik mūšius laimi, bet dar

gražiai pasipelno. Spėjama, kad už jį įplaukė apie 800 milijonų JAV dolerių. Baigdamas autorius daro ironizuojantį palyginimą. Esą, kai rusai išleidžia 60% krašto pajamų ginklams, kinai jų prisila- gina namie ir dar gerai uždirba...

Tokią ne rožėmis klotą ateitį nupiešė

konferencijos kalbėtojai. O kaip į tai re- agavo politiniai veikėjai ir didžioji spau- da? Iki šiol nei vienas laikraštis dar apie konferenciją plačiau neparašė... Kalbos sau, o gyvenimas — sau.

Lucanus

KOMUNISTAI SKAICIAIS

„Komunistas“ Nr. 9 (1973) pateikia Sov. Sąjungos komunistų partijos statis- tinius davinius. Ten sakoma, kad 1973 m. visoje Sov. Sąjungoje buvo 14.330.525 ko- munistų partijos narių ir 490.506 kandi- datų. Tokiu būdu suaugusiųjų gyventojų tarpe (18 metų ir daugiau) 9%, arba kas 11-tas žmogus esą komunistų partijos na- riais.

Visos sovietinės respublikos, be Rusijos SFR, komunistų turi 5,4 milijonus. Kiek jų esama Rusijos respublikoje — nepa- sakyta. Tik nurodomas atskirų rajonų skaičius — Maskvos mieste 881.411 narių, Maskvos srityje — 416.753, Leningrado srityje — 466.800 ir t. t. Atėmus visų res- publikų komunistus iš bendrojo skai- čiaus, gaunama, kad RSFR yra apie 8,8 mil. komunistų.

Iš paskirų respublikų daugiausia ko- munistų, be abejo, esama Ukrainoje — 2.479.636. Antroje vietoje Kazachija — 609.003, trečioje Baltarusija — 460.983. Lietuvoje komunistų 1973 m. sausio 1 d. buvo 131.539 — arba 4,1% visų gyven- tojų. Latvijoje — 133.938 arba 5,9%. Es- tijoje — 77.430 arba 5,7%.

Gana įdomus komunistų pasiskirsty- mas tautybėmis.

Rusų komunistų esama daugiau kaip 9 milijonai ir jie sudaro 60,9% visų parti- jos narių. Charakteringa, kad nors rusų komunistų skaičius nuo 1946 m. padidėjo iš 3,73 milijonų iki 9,02 mil., bet jų pro- centas bendrame narių skaičiuje suma- žėjo iš 67,8% iki 60,9%.

Ukrainiečiai sudaro 16% visų komunis- tų partijos narių. (1946 m. jie sudarė 12,1%).

Lietuvių komunistų esama 96.558 ir jie sudaro tik 0,7% nuo bendrojo komunistų skaičiaus (1946 m. buvo tik 3.704 nariai ir sudarė 0,1%). Pažymėtina, kad iš visų Lietuvoje esančių komunistų partijos na- rių (131.539) lietuviai sudaro apie 73%. Likusieji yra rusai arba kitų tautybių žmonės.

Latvių komunistų esama 61.755 ir jie sudaro 0,4% nuo bendrojo skaičiaus. Ta- čiau tik 46% Latvijos komunistų yra lat- viai.

Estų partiečių iš viso 46.424, o jų ben- dras procentas — 0,3%. Iš bendrojo Esti- jos komunistų skaičiaus estai sudaro apie 60%.

Mažesnis latvių ir estų komunistų pro- centas nuo bendrojo jų kraštų skaičiaus, greičiausiai, yra todėl, kad ten žymiai daugiau gyvena rusų negu Lietuvoje.

Imant vidutinį Baltijos valstybių ko- munistų skaičių, jis sudarytų apie 5% nuo visų gyventojų. Tai yra beveik per pusę mažesnis už vidutinį visos Sovietų Sąjungos komunistų procentą (9%). Net ir atmetus apie 25-30% gyventojų iki 18 m. amžiaus, Baltijos valstybių komunis- tų procentas vistiek nesulygins su visa Sov. Sąjunga.

FORMOZOS LIKIMAS

Po senojo (85 m.) Chang Kaisheko mir- ties, Kinija planuoja taikiu būdu prisijun- gi Formozą. Prie komunistų partijos cen- tro sudarytas specialus komitetas Formo- zos „išlaisvinimui“ diskutuoti.

Po to, kai JAV ir Japonija atidarė Kini- joje savo diplomatinės misijas, Formozos vyriausybė pajuto, kad jos politiniai pa- grindai susvyravo. Kalbama, kad JAV pri- tars Formozos taikiam prisijungimui, siū- lydama savotišką autonomiją.

Tuo tarpu kinai kviečia Formozoj ir už- sieniuose gyvenančius kinus lankytis tėvy- nėje ir užmegzti glaudesnius ryšius. Atro- do, kad Formozos laisvės dienos jau yra suskaičytos.

KARALIUS — KOLEKTORIUS

Rugsėjo 15 d. miręs 90 m. amžiaus Šve- dijos karalius Gustavas, buvo žinomas kaip Kinijos meno ekspertas ir kolekto- rius. Iš viso, jis daugiau domėjosi moks- lu, negu politika. Jo mėgiamiausia sritis buvo archeologija. Be kita ko, jis buvo labai geras sodininkas ir rhododendronų auginimo specialistas.

Bandymas nepasisekė

Čilės prezidento dr. Allende's bandymas sukelti socialistinę revoliuciją ir įgyven- dinti marksizmą demokratiniu keliu nepa- sisekė. Tai buvo pirmas tos rūšies ekspe- rimentas pasaulyje ir jis nepavyko.

Salvator Allende nusizūdė arba buvo nu- žudytas, jo marksistinės demokratijos vie- tą užėmė karinė diktatūra, taip gerai žino- ma Pietinėje Amerikoje. Iliuzija yra baig- ta. Allende pateks į istoriją vieniems kaip kankinys, kitiems kaip nepasisekusio ban- dyto auka. Šis 64 metų geležinių nervų vyras, Čilės socialistų partijos steigėjas, buvo įsitikinęs, kad komunizmą galima įgyvendinti taikiu būdu. Jis klydo ir už tą klaidą užmokėjo savo gyvybę. Pasitvirtino Markso, Lenino, Stalino ir Mao Tse-Tungo dėsni, kad revoliucijos keliamos ir įgyven- dinamos šautuvais, o ne demokratinių bal- savimų kortelėmis. Jų konstitucija yra jė- ga, o ne žmogaus teisių deklaracijos.

Allende's kritimas komunistinių valsty- bių įsitikinimus dar labiau sustvirtino. Jie pamatė, kad nuolaidos veda į suirutę ir žlugimą. Komunizmo profilis turi būti pa- darytas iš granito, be gallesčio ir kompro- miso. Tai Brežnevo, Castro profilis, o ne Dubček ar Allende's. Kai komunistinia- me profilyje pasirodo žmogiškumo bruo- žas, — jis yra pasmerktas žūti. Allende's tragedija bus didelė pamoka Vakarų, ypa- čiai Prancūzijos ir Italijos, komunistams, kurie svajoja apie valdžios perėmimą de- mokratiniu būdu.

Iki Allende's atėjimo Čilė buvo pati tvir- čiausia ir demokratiškiausia Pietų Ameri- kos valstybė. Silpniausia jos vieta buvo per didelis užsienio, ypač JAV, kapitalo įsigalėjimas. Gera apsišvietęs ir gabus Allende svajojo nusikratyti kapitalistiniu „kolonializmu“, nepavartodamas per daug drastiškų priemonių. Bet jo bandymas ne-

pavyko — kraštas paliko ekonomiškai ir politiškai sužlugdytas.

Vakarų pasaulis nedžiūgauja dėl Allen- de's kritimo. Karinis režimas, bent tuo tar- pu, nekalba apie demokratines laisves. Kongresas yra suspenduotas, politinių parti- jų veikla apribota, o kai kurios ir visai uždraustos. „Tautinis Išlaisvinimo Judėjimas“ tuo tarpu nekalba apie grįžimą prie senosios demokratinės santvarkos. Karinė diktatūra yra nepriimtina nei marksistams, nei Čilės demokratinėms partijoms. Jei Či- lės karinė junta greitai nepakeis savo re- žimo, tai demokratiniams kraštams nebus pagrindo perdaug džiūgauti dėl pirmosios marksistinės demokratijos subyrėjimo.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1 Ladbroke Gardens, London W. 11. 2 PU. Tel. 727 2470 Registered as a newspaper at the Post Office.

Laidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Redakcija rankraščius talso ir trumpina savo nuožūra.

Prenumeratos kaina metams 4,50 sv., do- lerio kraštuose — 11 dol. metams; Vokietij- oje — DM 35.

Pensininkams 3,00 sv. Anglijoje.

Atskiro numerio kaina — 10 p.

Už laikraštį kieno nors spausdinamų- jų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redak- cija nesilima atsakomybės.

Vienoj skiltyje idėto skelbimo kaina 1.00 sv. už colį. Didesnį skelbimą atitinkamai brangiau.

ABN-EFC mitingas Trafalgar Square, Londone. Kalba DBLS sekretorius A. Pranskūnas. Šalia stovi M. Gelvinauskienė.

Vilnius Vatikano pašto ženkluose

1954 m. Vatikanas išleido seriją pašto ženklų su Aušros Vartų Marijos paveikslu. Seriją sudarė trys ženklai — 20, 35 ir 60 lirų vertės. Ženklo piešinys — Aušros Vartų Marijos paveikslas. Viršuje įrašas: „Poste Vaticane“, o gretimai nurodyta kaina. Žemiau paveikslu lotyniškai įrašas: „Mater Misericordiae“. Apačioje ženklo rėmelių smulkus įrašas: „I. P. S. — Off Carte — Valori — Roma. C. Dabrowska“.

Šių ženklų išleidimo oficiali data yra 1954 m. gruodžio 7 d. Bet dar prieš jų išleidimą, lenkai pasiskubino prikišti savo propagandinį grašį. Ir Vatikano laikraščiai, pasiremami lenkiškais šaltiniais, paskelbė, kad šie ženklai išleisti lenkiškos šventovės pagerbimui. Kai kurie italų laikraščiai, pav. „Il Quotidiano“, „L'Observatore Romano“ ir kt., gruodžio 3 dieną, t. y. dar prieš tų ženklų išleidimą, rašė, kad tai yra „Ostra Brama ed e venerata a Wilna, in Polonia“. O po tų ženklų išleidimo, tą pačią klaidą pakartojo ir filatelistų žurnalas „Il Collezionista-Italia Filatelica“, 1955 m. Nr. 1. Tame žurnale net trimis kalbomis (italų, prancūzų ir anglų) buvo paskelbta ta mums nemaloni klaida, kad tai yra: — „Madonna of Ostra Brama of Wilna, Poland“. Bet lietuviai greitai reagavo ir užkirto kelią tolimesnei lenkų propagandai Italijoje. Italijos katalikų dienraštis „Il Quotidiano“, kuris gruodžio 3 d. buvo parašęs klaidingą žinią apie Vilniaus šventovę, gruodžio 15 d. jas atitaisė. Parašė trumpą Vilniaus Aušros Vartų istoriją, pareiškdamas, kad Vilnius yra Lietuvos sostinė ir Vatikanas, išleisdamas šiuos ženklus, pagerbė didvyriškai kovojančią lietuvių tautą. Vatikanas atsiprašė už ankščiau paskelbtą klaidą ir patikino, kad ateityje panašūs tautinių jausmų užgavimai nepasikartos.

Kaip matome, Italijoje greitai paaiškėjo lenkų neteisi propaganda, ir vietos laikraščiai padarytą klaidą atitaisė. Vėliau ją atitaisė ir pašto ženklų katalogų leidėjai. Bet kaip yra su kitais kraštais? Lenkų paskelbtos klaidingos žinios pasiklido po visą pasaulį. Ypatingai atkreiptinas dėmesys į filatelistinę spaudą. Anglijos pašto ženklų kataloguose dar ir šandien yra rašoma: — „Madonna of Ostra Brama, Wilna, Poland“. O vokiečių „Michel Briefmarkenkatalog“ rašo: „Schwarze Muttergottes vom Ostra-Brama-Tor in Wilna“. Panašiai, gal būt, rašoma ir kitų valstybių kataloguose, kurių negaliu patikrinti. Ir tos lenkų paskelbtos klaidingos žinios yra kartojamos apie 19 metų. Nejaugi per tiek laiko tremtyje veikiančios lietuviškos institucijos nesusiprato tos klaidos atitaisyti. Neaišku, kas čia yra — apsilaidimas ar patalkavimas lenkams?

Ryšium su tų ženklų išleidimu, Italijos lietuviai atspausdino specialius pirmos dienos vokus su Aušros Vartų Marijos paveikslu. Viršuje paveikslu įrašas: „Mater Misericordiae sub tuum praesidium confugimus“. O apačioje: — „Wonder-

Working Madonna of the Aurora-Gate in Vilnius, Lithuania“. Šie vokai, aplipinti trimis Aušros Vartų Marijos ženklais ir nuvertinti „Citta Del Vaticano Poste“ antspauda, tuomet Londone kainavo apie 7 šil. ir 6 p. O dabar tie vokai jau kai kuriuose kataloguose įvertinti apie 10 svarų.

1959 m. gruodžio 14 d. Vatikano paštas Lietuvos globėjo šv. Kazimiero 500 m. gimimo sukakties proga, išleido du pašto ženklus 50 ir 100 lirų vertės. Ženklo dešinė pusė viršuje įrašyti metai: „1458-1958“. Žemiau šv. Kazimiero biustinis atvaizdas ir aplink jį smulkios raidėmis įrašas: „S. Casimirus - Primarius - Lithuaniae - Patronus. (šv. Kazimieras pirmasis Lietuvos globėjas). Kairėje ženklo pusėje matosi Gedimino pilis, o žemiau — Vilniaus katedra. Apačioje ženklo kaina ir įrašas: „Poste Vaticane“. Šių ženklų projektą paruošė dail. V. K. Jonynas, kurį Vatikanas priėmė su mažomis pataisomis.

1966 m. lenkai minėjo krikščionybės įvedimo Lenkijoje 1000 m. sukaktį. Ta proga Vatikanas išleido Lenkijai skirtą sukaktuvinę seriją, susidedančią iš 6 ženklų. Ženkluose matosi stambiomis raidėmis įrašas: „Sacrum Poloniae Millennium“. Kai kuriuose jų yra net Lenkijos valstybinis ženklas — erelis. Išleisti gegužės 3 d., Lenkijos nepriklausomybės šventės proga. Be to, ten atspausdinti tokių vietovių vaizdai, kurios Lenkijai visai nepriklauso. Tuo tarpu Lietuvai skir-

tuose ženkluose (Aušros Vartų Marija) visai nėra Lietuvos vardo. Taip pat nėra jokio įrašo, kad čia yra Lietuvos sostinė Vilniaus Aušros Vartų šventovės Marijos paveikslas. Niekur nėra nė Lietuvos Vyčio. Tiesa, šv. Kazimiero sukaktį paminėti ženkluose yra įrašyta „Lithuaniae“, bet tokiom smulkiam raidėm, kad be padidinamo stiklo negali to įrašo perskaityti.

Vatikanas, išleisdamas Lenkijai pagerbti ženklus, neišlaikė lietuviams duoto žodžio neužgauti mūsų tautinių jausmų. Lenkijai skirtame 50 lirų vertės ženkle, lyg nežinant ar pataikaujant lenkams, atspausdinta Aušros Vartų nuotrauka su įrašu: „Mater Misericordiae — Ostra Brama“. Dėl tokio Vatikano elgesio pradėjo reikšti nepasitenkinimą viso pasaulio lietuviai. Tenka priminti, kad už mūsų tautinių jausmų užgauliojimą pirmąjį protestą Vatikanui pareiškė Amerikoje leidžiamas Tėvų Pranciškonų laikraštis „Darbininkas“. Vėliau atsiliespė „Naujienos“ ir kiti lietuvių laikraščiai. Įteikė raštą ir Lietuvos Pasiuntinybė prie šv. Sosto.

1966 m. „Draugo“ 140 numeryje dr. P. Mačiulis, tarsi tais protestais nepatenkintas, rašė: — „Tie protestai yra pavėluoti, yra post factum, arba, mūsiškai tariant, jau popiet šaukštai“. Jo nuomone, reikėjo protestuoti dar prieš tų ženklų išleidimą. Lengva tai pasakyti. Bet kas žinojo, kad Vatikanas, pildydamas lenkų užmačias, ruošiasi tokius ženklus išleisti? Betgi yra žinių, kad Vatikanas dar prieš tokio ženklo išleidimą buvo gavęs lietuvių kunigų prašymą, kad jis nebūtų išleistas. Štai tuo reikalu spaudos ištrauka:

„Romas lietuviai kunigai, patyrę, kad toks ženklas bus išleistas, balandžio 27 d.

J. Kuzmionis

Ilgesys

*Aš išėjau iš miesto dulkino ir svetimo
ieškoti Nemuno, Nevėžio ir Šešupės,
kuriuos aukšti namai ir rezervuarai atėmė.
Aš išėjau tarp pievų ir stačių krantų
ieškoti upės.*

*Aš išėjau iš gatvių, aikščių ir bulvarų
ieškoti Šatrijos, Medvėgalio, Bratkūnų...
Tai ilgesys iš svetimų namų mane išvarė
ieškoti į erdves pakilusių kalnų
ir jų viršūnių.*

*Aš išėjau iš svetimos mirios, žmonių
knibždynės
ieškoti Alaušo, Drūkšių, Dusnios ir Viešinto.
Aš pasiilgau Gilės, Bišpilio, žalios gimtinės,
Siesarčio, Galvės, Ilgio ežerėlio,
ajerais išpinto.*

*Grižau rankas nuleidęs... Upės nutekėjo...
Kalnai uolų skeveldrom krito man po kojų...
Ir ežerai akis melsvasias pražiūrėjo...
Aš sugrižau prie kiemo klevo, rūtų, rožių
ir... sustoju.*

užkirto vieškelį iš Panevėžio per Miežiškius į Suočių. Pasirodžius automašinai, unitormuotas leitenantas atsisodavo vidury vieškelio ir duodavo ženklą sustoti.

Sustojusią mašiną apsupdavo iššokę iš krūm partizanai. Leitenantas tikrindavo važiuosiuosius dokumentus ir, radęs jų tarpe rusų komunistą, liepdavo jam išlipti, o likusiems leisdavo važiuoti toliau. Tokiu būdu buvo patikrintos kelios mašinos. Sulaukytus rusus leitenantas vėliau nuovė.

Pasirodžius pirmiems vokiečių daliniams, leitenantas liepė visiems ginklus paslėpti ir išsiskirstyti. Jis pats prašęs kad jį paslėptų, nes vokiečiai galį paimti į nelaisvę.

Partizanai prašė mano pagalbos ir patarimo. Pagalvojus, nuėjau pas vokiečių karo komendantą ir išdėčiau visą reikalą. Komendantas paklausė, ar tas leitenantas kariavęs prieš vokiečius. Atsakiau, kad jis prieš vokiečius nekariavo, bet kariavo prieš rusus komunistus.

„Kas prieš mus nekariauja, tų mes nelaisvėn neimam, daryk su juo, ką nori“, pasakė komendantas.

Komendanto sprendimą pasakiau partizanams ir liepiau surasti leiteantui darbą ir pastogę. Nudžiugę partizanai pasakė, kad leitenantas jau susitąęs su ūkininku, kuris sutinkąs laikyti jį pas save už samdinį.

Leitenanto elgesys kažkodėl man atrodė įtartinas. Žinojau, kad kiekviena valstybė, laukdama karo, numato galimybę, jog gali prisieiti apleisti tam tikrą teritoriją. Tuo atveju pasitraukiantieji palieka apleistoje srityje iš anksto paruoštą ir gerai užmaskuotą šnipų-diversantų tinklą.

susirinkę šv. Kazimiero lietuvių kolegijoje, nutarė skubiai reaguoti. Prelatas L. Tulaba tuoj suredagavo raštą, kurį pasirašė visi susirinkime dalyvavę kunigai. Balandžio 28 d. tas raštas buvo įteiktas Vatikano valstybės sekretoriui kardinolui Amleto Cicognani. Rašte sakoma: „Su dideliu skausmu sutinkame žinią apie naują išleidimą vatikaniškų pašto ženklų seriją paminėti tūkstantmetinei krikščionybės įvedimo sukakčiai Lenkijoje. Iš tikrųjų mus labai skaudina faktas, kad viename pašto ženklų piešinyje šalia Jadvygos paveikslu įdėta garsioji Vilniaus Marijos Gailestingumo Motinos šventovė. Tai netikėtai istorinei tiesai, bet dargi įpina politinius motyvus ir ginčus. Todėl maloniai prašome, kad minėtasis pašto ženklas nebūtų išleistas, kad tuo būdu būtų išvengta nenaudingų ir kenksmingų ginčų tarp lietuvių ir lenkų, kaip emigracijos, taip ir tėvynėje.“ („Tėviškės Žiburiai“, 1966 m. gegužės 19 d.)

Iš šios ištraukos aiškiai matyti, kad lietuviai kunigai dar prieš to ženklo išleidimą Vatikano valstybės sekretoriui įteikė prašymą. Bet Vatikanas į tai nekreipė dėmesio. O lenkai labai džiaugėsi, kad jiems gerai pavyko prarasti savo užmačias ir tyčiojasi iš lietuvių. Prisigaminę vokus su Vilniaus katedros vaizdu ir lenkiška vėliava.

To ženklo išleidimo klausimu ilgoką straipsnį išdėjo žurnalas „Il Collezionista-Italia Filatelica“ (1966 m. Nr. 23) užvardintą: Vilna, Stettino E Konigsberg. Tre citta, tre francobolli da „guerra freda“.

Baigiant netyčia į galvą ateina kadaise Liudo Girus pasakytas žodžiai, kad Vatikanas noris Vilniaus Aušros Vartų lietuvių šventovę nurašyti Jadvygai ir kraitį...

V. Vytenietis

GERINA LIETUVIŲ BAŽNYČIA

Šiuo metu prie lietuvių bažnyčios Londone vyksta statybos remonto darbai. Bažnyčios rektorius kun. dr. J. Sakevičius, MIC, maloniai sutiko supažindinti „E. Lietuvio“ skaitytojus su vykdomais darbais ir naujojo priestato paskirtimi. Žemiau spausdinami jo pateikti pasakymai.

1. Koks priestatas ir kuriam tikslui statomas?

Nugriovus pirmosios zakristijos dalį ir panaudojus kiemėlį bei koridorių, toje vietoje statomas priestatas, atseit, didokas kambarys, kurį mes vadiname sale, o viršuje vienas kambarys su virtuve ir prausykla.

Šiais laikais stengiamasi prie bažnyčios turėti taip vadnamą socialinį centrą, kur po pamaldų galėtų susitikti žmonės. Tai ypatingai svarbu mums, nes mūsų lankytojų dauguma atvyksta iš toli. Labai pravartu turėti tokią užėigą, ypač blogam orui esant. Be to, mūsų šeštadieninė arba lituanistinė mokykla neturi tinkamos patalpos. Tai kaip tik pramatomą patalpą ir šiam reikalui panaudoti.

2. Kodėl tik dabar pradėdama statyti, kai bažnyčios lankytojų mažiau?

Jau seniai buvo planuojama kaip nors dabartinę bažnyčios namo pastatą praplauti. Projektas buvo svarstomas, bet nebaigtas. Prieš trejus metus buvo apsispręsta dabartinės nuosavybės ribose pastatą pritaikyti geresniam panaudojimui. Pramatytas darbas užsėgė dėl techniškių kliūčių. Atrodo, kad tai įvykdyti dabar yra labai tinkamas laikas. Kai būdavo daugiau bažnyčios lankytojų, statomoji patalpa būtų buvusi per maža. Dabar, kai lietuvių yra mažiau, turime labiau glaudintis, o ne blaškytis.

Be to, bažnyčia su sujungtu gyvenamuoju namu statyta 1911 metais. Kai kur grindys ir sienos grybo bei medžio vabalų jau sugadintos. Atsižvelgiant į šių laikų reikalavimus, reikia įvesti kai kurias būtinas patogumus ir dar pagerinti bažnyčios šildymą, panaudojant priestato centrinio apšildymo įrengimus. Jei mūsų pirmieji bažnyčios lankytojai mažiau turėjo patogumų, tai dar nereikia, kad ir dabartinė karta tuo pasitenkintų. Kas pirmiau buvo laikoma tarsi prabanga, pvz. automobilis, telefonas, televizija ir radijas, tai dabar jau normalus dalykas.

3. Ar naujoji patalpa nepakenks dabartiniam Sporto bei Socialiniam klubui?

Naujoji patalpa bus naudojama tik ryšium su pamaldomis bei kitomis ypatingomis progomis. Todėl ji nepakenks nė jokiai lietuvių istaigai.

4. Idomu žinoti, kiek naujoji statyba atsiels?

Šiuo metu dar sunku tiksliai pasakyti, kiek galutinai viskas atsiels, nes vykdam statybą bei remontą, atsiranda nenumatytų darbų. Statybos medžiagų trūkumas bei kainų pakilimas trukdo normalų darbą. Bendrai, galima tik pasakyti, kad viskas kainuos ne šimtais, bet tūkstančiais svarų.

5. Kokie kiti pageidavimai bel pastabas?

Kadangi Did. Britanijoje ir net visoje laisvoje Vakarų Europoje yra tik lietuvių vienintelė bažnyčia Londone, tai ir kitur gyvenančių lietuvių bent šokia tokia pareiga būtų paremti jos išlaikymą. Kitos lietuvių kolonijos išlaiko savo kunigą, bet ant jų pečių neguli nei vietos bažnyčios, nei klebonijos išlaikymas. Lietuvių bažnyčios senoji pastato remontai bei kitos išlaidos kasmet pareikalauja ne mažos sumos.

Atsižvelgimuose, kurie buvo išsiuntinėti lietuvių bažnyčios vadovybės liepos mėnesio pradžioje Londone bei artimose apylinkėse, buvo kviečiama bet kokia aukšta statybą paremti, o kas išsigali net tapti garbės fundatoriais, paaukojant 100 svarų, arba statytojais, paaukojant bent 50 svarų. Jau atsirado keletas lietuvių, kurie suprato reikalą ir paaukojo gana stambias sumas. Tačiau dar to neužtenka. Klekvienua aukla mielai laukiama, o už ją iš anksto širdingai dėkojama.

Aukos siunčiamos šiuo vardu ir adresu: Lithuanian Church, The Oval, London, E. 2 9DT

Kun. J. Sakevičius, MIC

T. VIDUGIRIS

DIVERSANTAS

(Atsiminimų nuotrūpa)

1941 m. liepos mėn. Laikinoji Lietuvos Vyriausybė paskyrė mane Panevėžio apskrities viršininku. Rugpjūčio pradžioje pas mane atvyko iš Miežiškių apylinkės trys jauni lietuviai sukilėliai — partizanai. Vyrukai papasakojo man tokią istoriją.

1940 m. rudenio p. Miežiškių apylinkę pradėjo lankyti iš Pajuostės aerodromo raudonosios armijos aviacijos leitenantas. Leitenantas buvo jaunas, patrauklios išvaizdos ir labai draugiškas. Jis gerai grojo armonika ir buvo laikinasis svečias kaimo vakaronėse. Leitenantas greitai įgavo mūsų jaunimo pasitikėjimą. Užuominomis jis prasitarė apie savo prieškomunistinį nusistatymą, o vienam kitam pasipasakojo ir savo kilmę. Jis esąs ukrainietis. Jo tėvus bolševikai sušaudę pilietinio karo metu. Jis išaukęs vaikų prieglaudoje. Vyriausybė jį išmokslinkusi, ir jis už tai esąs dėkingas, bet ateisias laikas, kad jis už savo tėvus bolševikams žiauriai atkeršys.

Pirmą karo dieną leitenantas atnešęs du automatinius šautuvus, keletą rankinių granatų ir šaudmenų. Mūsiškiai turėję paslėpę keletą šautuvų. Susidaręs stiprus partizanų būrelis. Būreliui vadovauti prisiėmęs leitenantas.

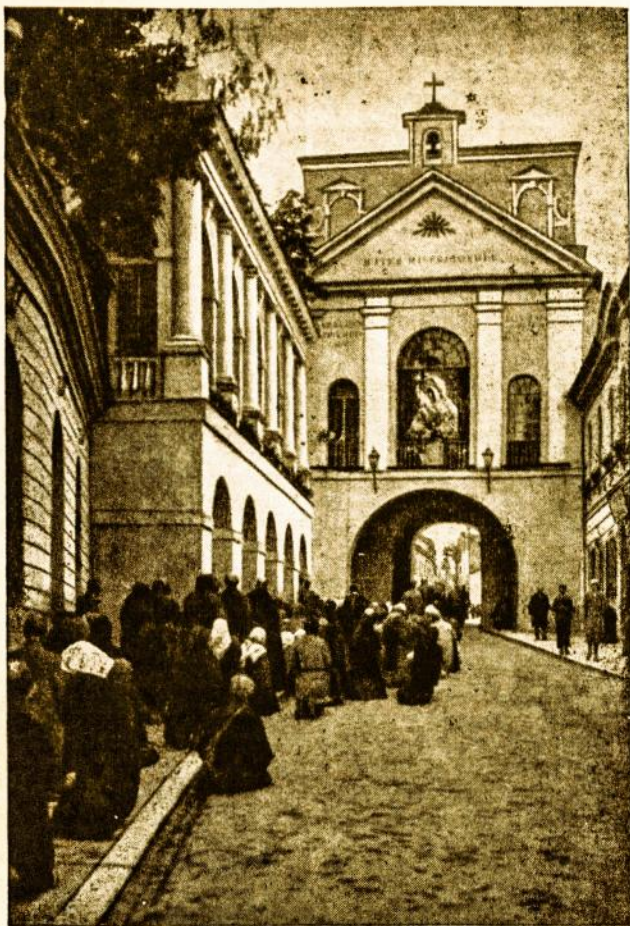
Prasidėjo Panevėžio bolševikinių įstaigų traukimas į rytus. Leitenanto vadovaujamas būrelis

VILNIAUS AUŠROS VARTAI

Garsiausia Lietuvos šventovė ir daugiausia stebuklais žinoma vieta yra Aušros Vartai mūsų sostinėje Vilniuje. Stebuklingasis Aušros Vartų švenč. Panelės Marijos paveikslas šimtmečiai kaip traukia į savo milijonų religingų lietuvių sielas ir širdis.

Meno atžvilgiu Aušros Vartų švenč. Panelės paveikslas subtiliai žavus. Jame Sv. Marija atvaizduota ypatingai švelni, malonios veido išraiškos, tarsi rūpesčių min-

riame apsigyveno vienuoliai karmelitai. Ilgainiui paveikslas tapo žinomas stebuklais. Vienuoliai karmelitai prie vartų pastatė koplyčią, o statymo metu paveikslas buvo perkeltas į šv. Teresės bažnyčią. Kai 1671 m. koplyčios statyba buvo galutinai baigta. Vilniaus, vyskupiui Aleksandrui vadovaujant, su ypatingai didelėmis išlaidomis iš šv. Teresės bažnyčios paveikslas gražintas į koplyčią. Po 35 m. aplink koplyčią ir vienuolyną pradėjo siaus-

tyse paskendus. Rankos prie krūtinės sukryžiuotos. Nuo truputį į dešinę palinkusios galvos trykšta skaištus auksinių gijų spinduliai, kurių tarpuose spindi šviesios žvaigždės.

Paveikslas, pasak padavimų, turis per 400 metų. Jis pieštas ant ažuolo lentų.

Aušros Vartų vardo kilmė kiekvienam lietuviui puikiai žinoma: tai vieni iš keletų miestų supančių mūrų vartų. Jie yra kelyje į Ašmeną. Anuomet dabartinis stebuklais garsus paveikslas buvo įleistas į juodą viršum vartų. Nuo lietaus ir audrų paveikslas buvo saugomas specialių dūrelių.

1627 m. šalia tų vartų pastatyta šv. Teresės bažnyčia ir didelis vienuolynas, ku-

ti gaisras. Vienuoliai bijodami, kad gaisras nesunaikintų šv. Marijos paveikslą, perkėlė jį į saugiau besijaučiančią šv. Teresės bažnyčią. Bažnyčia gaisro laimingai išvengė. Po gaisro paveikslas tuojau buvo gražintas į savo senąją vietą.

Po devynių metų vėl Vilniuje buvo gaisras. Tuo metu sudegė ir koplyčia, kurioje buvo paveikslas, kuris nuostabi bū- išgelbėtas. Vėliau vienuoliai koplyčią atstatė, tik jau didelę, mūrinę. Ypatingai didelėmis išlaidomis į altorių buvo įstatytas paveikslas. Čia jis ir dabar tebėra.

Pažymėtina, kad Aušros Vartų šventovė tebėra neuždaryta ir tikintieji ten renkasi pasimelsti.

L. A.

Kiti rašo

„Nepriklausomaj Lietuvoj“ (Nr. 32/33 Al. Gimantas bando vertinti keliošes ir Lietuvai ir nustatyti, kodėl buvimo laikas sutrumpintas iki 5 dienų.

Dėl laiko jis rašo: „Pasirodo, nežiūrint visų draudimų, varžymų ir leidimų ar neleidimų sistemos, apsukresni turistai sugebėdavo (kas oficialiai, kas pusiau oficialiai, kas ir visiškai slapta) nuryti į savo gimtąsias vietas, neretai ir į tolimiausius provincijos užkampius. Tas, žinoma, negalėjo patikti valdančiųjų įstaigoms ir svečių iš vakarų viešėjimo laikas buvo nukirptas pusiau.“

Lietuviai turizmo pareigūnai ne visada esą mandagūs ir korektiški.

„Turistai skundžiasi ir kai kurių inturistų pareigūnų elgesiu, kuris kartais būna arogantiškas ar net nemandagus. Štai, viena tautietė prašė leidimo keletos ekskursijų dienų pabavoti su savo senu motina ir žadėjo pati savąją grupę-ekskursiją pasi- vesti Maskvoje išvykstant, vietoj gaisinti laiką numatytiems išvykoms į Rygą ir Taliną. Uolus tautietis, turizmo biuro pareigūnas, jai atrėžęs, girdi, jei norėjai ilgiau bendrauti su motule, reikėję apie tai pagalvoti prieš 30 metų. Aplaui, įvairių tarnautojų šurkštumas, klidentų ignoravimas, nesamandagumas ar net stačiokiškumas, kažkaip nesmagiai nuteikė jau ne vieną viešėjusį tėvynėje.

Viena pamaldi moteris vežėsi 8 maldaknyges. Įtaringas maskivietis muitininkas negalėjęs suprasti, kodėl tiek daug. Tautietė atsakiusi, kad kiekvieną dieną ji besimeldžianti vis iš kitos. Tuomet pareigūnas jai liepęs raštu surašyti kiekvienos maldaknybės santrauką. Padėti išgelbėjo bruzdėti ir nerimauti pradėję kiti keleiviai — toks laiko gaišinimas! Pagaliau muitininkas numojęs ranka ir „kontra-bandą“ praleidęs.“

Pabaigoje nurodoma, kad JAV muitinių

pareigūnai su iš Lietuvos atsivežtomis dovanomis, o ypačiai maisto produktais, taip pat esą labai negailestingi.

„Tėviškės Ziburiai“ (Nr. 36) savo vedamajame pakaltina tėvus, kad vaikai neišmokomi lietuviškai.

„Jeigu tėvai neturi tautinės sąmonės ir yra nusistatę suauginti savo vaikus, atplėsti nuo tautos kamieno, — nėra jėgos, kuri galėtų pakeisti tą jų nusistatymą. Žinoma, tai yra tautinė gėda, bet, deja, niekas negali jos pašalinti. Belieka apeliuoti į gerą tėvų valią, į jų inteligenciją, į jų sąžinę, kad nedarytų gėdos savo šeimai, tautai, visuomenei. Keista, bet teisinga, kad švietimo pirmoje eilėje yra reikalingi ne vaikai, o jų tėvai. Ten, kur tėvai yra tautiškai sąmoningi, mokyklinio jaunimo problema yra nesunkiai sprendžiama. Naujieji mokslo metai tepri- mena šią tiesą visiems.“

Tame pačiame laikrašty dr. Jonas Grinius, gana rezervuotai pasisakęs dėl senųjų išeivijų lankymosi Lietuvoje, išimtį daro jaunimui.

„Kitaip reikia vertinti Vakarų lietuviško jaunimo individualias keliones į Vilnių, jeigu pradžioje jos tebutų sąžadintos turistinio smalsumo. Nors Maskva iš bėpinigino jaunimo taip pat nori pasipelninti, bet ji negali iš jo pasityčioti politiškai — tie Vakarų pasaulio gimę studentai, abiturientai ir net vyresniejių klasių gimnazistai jokių savo protestų kelionėmis neatšaukia, nes jie laisvos Lietuvos niekada nėra matę. Šiokių jaunimui, ypač studentams, net nerūpina tėvai turėtų susipausti, kad jų sūnus ar dukterė galėtų pamatyti nors Vilnių, jeigu daugiau Lietuvos išvysti jiems būtų draudžiama. Kad ir šitokie riboti apsilankymai tėvų žemėn jaunimo patriotizmą sustiprina, tėvų pasakojimai apie Lietuvą jiems tampa realybe, tėvų tėvynė virsta iš dalies jų tėvyne.

Ligi šiol neteko sutikti nė vieno studen-

Rusija ir jos kolonijos

Apie Rusiją ir jos kolonijas rašo Walter Kolarz knygoje „Russia and her Colonies“. Autorius labai plačiai aprašo Rusijos ekspansiją į kaimyninius kraštus. Jis nurodo, ką Rusija padarė su Ukraina, Gruzija, Armenija, Turkestanu ir daugeliu kitų kaimyninių tautų. Aišku, čia paliesta ir Baltijos valstybės.

Pradžioje knygos autorius rašo, kad kai europiečiai kūrė naujus kontinentus, sudarė naują Amerikos tautą, apgyvendino Australiją ir kit., Rusija kūrė Euraziją. Jos žmonės liko namie, skverbėsi į kaimynines žemes ir plėtė savo imperiją. Net ir 1917 metų spalio mėnesio revoliucija Rusijos kėlė į naujas kolonijas nebaigė. Pasikeitė tik forma ir metodai.

Palikę kitas Rusijos kolonijas, pažiūrėkime, kas atsitiko su Lietuva.

Autorius smulkiai ir nuodugniai atpa- sakuoja mums gerai žinomą Lietuvos okupacijos istoriją ir jos pasekmes, gana plačiai sustodamas ties Vilniaus ir Klaipėdos klausimais.

Lietuva, tapdama sovietine respublika, pasidarė kiek didesnė nei nepriklausomybės laikais. Latvija ir Estija, Sovietų Sąjungos akimis žiūrint, buvo daugiau pačių rusų vidaus reikalas, o Lietuva buvo kitaip vertinama, nes ji turėjo bendras sienas su dviem dideliais kaimynais — Lenkija ir Vokietija. Už tat Lietuva visada užkliūdavo, kai Rusija vienu ar kitu reikalu derėdavosi su Lietuvos kaimynais.

Sovietų Sąjungos akyse Lietuva buvo nusikriauta, kai 1920 metais Lenkija išplėšė jos sostinę Vilnių. Gal būt, didžiausias rusiškųj dėsio įrodymas buvo tai, kad šeštasis Kominternio kongresas 1928 metais pasisakė dėl Lenkijos maršalo Pilsudskio užmačių prieš mažą Lietuvos valstybę ir kvietė Lenkijos, Britanijos, Prancūzijos ir Vokietijos darbininkus duoti neribotą pagalbą Lietuvos darbininkams ir valstiečiams. Sovietų Sąjungos vyriausybė visada sakė, kad Vilnius turi priklausyti Lietuvai, kaip sena jos sostinė, nežiūrint į tai, jei ten būtų ir ne daug lietuvių. Kai Sovietų Sąjunga pasirašė taikos sutartį 1928 metais rugsėjo mėnesio 28 dieną, Vilnius su apylinkėmis paliktas Lietuvai. Dėl to Lietuva niekad neįstojo į jokią antisovietinį bloką. Lietuva niekad Vilniaus neatsisakė ir jo nepažino Lenkijai. 1926 metais Sovietų Sąjunga ir Lietuva pasirašė nepuolimo sutartį. (1940 metais Sovietų Sąjunga visas sutartis sulaužė.)

Sovietų Sąjunga, susitarusi su Vokietija, 1939 metais spalio mėnesį likvidavo Lenkijos respubliką. Vilnius su apylinkėmis teko Rusijai ir ši vėliau atidavė jį Lietuvai. Tačiau ši dovana Rusijai nieko nekainavo, nes iš tikrųjų Rusija Vilnių atidavė pati sau: vos 9 mėn. praėjus, Rusija atsiėmė ne tik Vilnių, bet kartu prisijungė ir visą Lietuvą.

Autorius taip pat pabrėžia, kad ne tik sovietinė Lietuvos okupacija, bet ir sostinės iš Kauno į Vilnių perkėlimas yra lietuviams žalingas, nes Kaunas — laikinoji Lietuvos sostinė yra krašto viduryje, o Vilnius yra arti Gudijos sienos ir slaviai ten labai veržiasi su savo įtaka. (Prof. Pakštas yra siūlęs sostinę perkelti į Klaipėdą. Jo nuomone, krašto sostinė turi būti pavojingiausioje vietoje, nes kitaip mažėja tautos budrumas. Red.)

1923 metais Lietuva prisijungė Klaipėdą su apylinkėmis ir 150.000 gyventojų, kurių dauguma buvo vokiečiai. Klaipėdos statutą, kuriuo garantuojama krašto autonomija, pasirašė Prancūzija, Britanija, Italija ir Japonija. 1939 metais Hitleris atsiėmė Klaipėdą ir panaikino autonomiją. 1945 metais raudonoji armija užėmė Klaipėdą ir prijungė prie sovietinės Lietuvos. Iš tikrųjų Klaipėdą pasiėmė sovietinė Rusija, nes tas uostas Baltijos pakrastyje yra per daug svarbus Rusijai, kad ji paliktų Lietuvos, kad ir sovietinės, valdžioje.

Dabar jau žinome, kad Potsdamo konferencijoje 1945 metais alijantai Karaliaučius visą rytinę Prūsiją pripažino Rusijai. Tat knygos autorius ir sako, kad Rusija, prisijungdama Karaliaučius ir jo sritis prie Sovietų Sąjungos, Lietuvą geografiniu ir etnografiniu požiūriu atskyrė nuo Vakarų ir įsijungė į savo kolonijų skaičių. Ir reikia pripažinti, toliau sako autorius, kad Karaliaučiaus ir jo sričių prijungimas prie Sovietų Sąjungos yra didelis jos politinis laimėjimas.

Sovietų Sąjunga 1946 metais Karaliaučiaus vardą pakeitė į Kaliningradą ir visą sritį pavadino Kaliningrado provincija.

to ar studentės, kurie, paviešėję Vilniuje, nebūtų susirūšę su Lietuva simpatijos jausmais: jie visi gyvė Vilniaus įdomumą, Lietuvos gamtos grožį ir jos gyventojų gerumą bei nuosirdumą. Iš to jiems kyla noras būti lietuviais ir pagal išgales padėti Lietuvai. Šio efekto neturi ir negali turėti vaikų stovyklavimas Lietuvoje. Dėl materialinių trūkumų ir dėl papročių skirtumų vaikai iš stovyklos Lietuvoje gali parsivežti prešingų jausmų Lietuvai, nors tėvai ir būtų siekę ko kito.“

Pillau uostą pakeitė į Baltišk, Insternburgą į Chernyakhovską, Tilžę, kur caras Aleksandras I pasirašė sutartį su Napoleonu, pakeitė į Sovietską ir t. t. Sovietų vyriausybė ten nepalikė nė vieno seno vietovardžio — visus pakeitė rusiškais.

Sprendžiant Karaliaučiaus srities priklausomybę, Stalinas pirmoje eilėje pažiūrėjo į Rusijos interesus. Karaliaučiaus nepriskyrė sovietinei Vokietijai, nekreipė dėmesio į sovietinės Lietuvos respublikos pretenzijas į lietuvių apgyventas sritis Tilžės apylinkėje, bet tas sritis priskyrė prie Rusijos ir pavertė rusų gyvenamais plotais. Jau 1946 m. gruodžio mėn. ten buvo įkurta 271 kolchozas ir 46 valstybiniai dvarai. Pirmutinis rusų kolonistų tūkstantis į šią provinciją atvyko iš nukentėjusių nuo karo Sovietų Sąjungos sričių: Minsko, Mogilevo, Bobruisko ir Gomelio. Dideli kiekiai tikrųjų rusų atvyko iš Rusijos gilumos. Jie ir sudarė daugumą. Naujasis Rusijos pajūris buvo kolonizuojamas paskiausiai. Į čia atkėlė žvejus iš Azovo, Juodųjų jūrų, Pavolgio ir Kaspijos pajūrio. Buvusieji Vokietijos kurortai vėl atidaryti, tik kitais vardais: Zelenogradsk, Svetlogorsk, Pionersk ir kit.

Visi rusų naujakuriai-kolonistai gavo valstybinių pašalpų, skirtų iš specialių fondų. Jie gavo kaimes karvių, pulkus naminių paukščių, sėklų, žemės ūkio įrankių ir kitokių gėrybių. Kolonistus ypačiai traukė ūkio trobesiai ir gyvenamieji namai, nes jie buvo nepalyginamai geresni už tuos, kuriuos paliko Rusijoj. Kad Rytprūsiai būtų pilnai kolonizuoti, Maskva iš Rusijos atsiuntė pramonės specialistų, įvairių mechanikų, įmonių vedėjų ir kitos šviesuomenės, kurie rusams kūrė klubus, knygynus ir kitas kultūrinės įstaigas. 1949 metais rusų buvo tiek, kad Karaliaučiuje galėjo atidaryti nuolatinį rusų teatrą. 1948 m. ten veikė 422 mokyklos ir buvo atvykę 2.500 rusų mokytojų. O kad mokytojų nepritrūktų, ten įkūrė dvi Mokytojų Seminarias ir Pedagoginį Institutą.

G. I. Rimutis

LIETUVOJE

MUITAS UŽ PERUKUS

Atrodo, kad muitai už privatiškai pasiunčiamas prekes į Lietuvą uždedami „iš akies“. Giminės iš Detroito buvę pasiuntę vienai senutei du perukus per pašta. Senutė rašo, kad ji nepajėgianti perukų atsiimti, nes išperkamasis mokestis už juos nustatytas 122 rubliai.

LIETUVOS ŽIRGYNAI

Mechanizavus žemės ūkio darbus, okup. Lietuvoje labai sumažėjo arklių skaičius. Jis net viešai nebeskelbiamas.

Š. m. rugpjūčio 14 d. „Valstiečių Laikraštis“ rašo, kad dabar Lietuvoje esą ke- turi žirgynai: 1945 metais buvęs įsteigtas „Nemuno“ žirgynas netoli Šilutės, 1949 m. — Vilniaus žirgynas Riešėje, Sudavijos ir Žagarės žirgynai.

Nemuno žirgyne esą auginami trakėnų veislės arkliai. Lietuvos senieji arkliai, o taip pat nedidelė grupė grynakraujų jo- mųjų arklių. Vilniaus žirgyne auginami ir tobulinami žemaičių veislės arkliai, jie esą sustambinami ir iškeliami iki 1,42 cm. Sudavijos žirgyne veisiami Lietuvos sunkieji — „visasąjunginių varžybų rekordiniai ir prizininkai“, auginami ir grynakraujai jojamieji. Žagarės žirgyne auginami Hanoverio veislės ir sunkieji Lietuvos arkliai.

Laisvoje ir nepriklausomoje Lietuvoje buvo du žirgynai. Žemaičių veislės arklių žirgynas buvo Plungėje įsteigtas 1922 m.. paskui perkeltas į Gruzdžius, o kavaleri- jos arklių žirgynas buvo įsteigtas 1935 m. Kėdainių dvare. (ELTA)

MATROSOVA DIRBA

Plungės rajono Godingos kolūkyje veikia pasižymėjusi liaudies kontrolierė Antanina Matrosova. Ji viską pamato — akė- čias lauke paliktas, daržovių daigus ap- džiuvusius, mechanizatorių Leliugą per greitai traktoriu važiuojantį. Ji ne tik išpėja, bet ir apskundžia. Už šitą savo „darbą“ žemaičių mokytoja ir tvarkytoja Matrosova apdovanota Darbo raudonosios vėliavos ordinu.

Su lietuvišais PASAULYJE

BRAZILIJOS LIETUVIŲ ŽINYNAS

Brazilijos LB akademikų sambūris Sao Paule 2.000 egz. tiražu išleido „Brazilijos lietuvių žinyną“ portugalų ir lietuvių kal- bomis, redaguotą kun. A. Saulaičio, SJ. Viršelį — fotografo R. Idikos, skyrių pie- šinai — Janetės Nikitin. Be 350 lietuviškų organizacijų, įstaigų, konsulatų, laikraščių adresų užsienio kraštuose, metraštis patei- kia 450 lietuvių profesionalų ir prekybi- ninkų adresus Brazilijoje, supažindina su organizacijomis bei jų veikla.

Deja, šis leidinys nei pilnai išsamus, nei visiškai tikslus. Taip, pvz., jame DBLS ad- resas nurodytas 122 Pickhurst Rise, West Wickham, Kent. Apačioj pridėta Jaro Al- kio pavardė.

Tiek DBLS pirmininko, tiek ir kai kurių kitų organizacijų vadovų privatus adresai jau buvo pasikeitę dar prieš leidinio pasi- rodymą. Norint pasitarnauti visuomenei, būtų tiksliau skelbti ne pirmininkų, o or- ganizacijų buveinių pastovius adresus.

A. TENISONO ATSIMINIMAI

Belgijoje gyvenęs Aleksandras Teniso- nas baigė rašyti savo atsiminimus — „Gi- rios takais — nepriklausomos Lietuvos gi- riminko užrašai.“ Rankraštį atidavė Lietu- vos miškininkų sąjungai, kuri žada jį iš- leisti.

KUN. P. DAUKNYS — REDAKTORIUS

Londoniškiam gerai pažįstamas kun. P. Dauknys Melbourne pakviestas „Tėviškės Aidų“ vyr. redaktorium. Iki šiol laikraštį redagavęs kun. P. Vaseris iš tų pareigų pasitraukė. Kun. P. Dauknys jau ir seniau dirbo „Tėviškės Aidų“ redakcijoje.

— San Diego (Kalifornijoje) mirė atsar- gos karininkas Vytautas Pašakarnis.

— Eismo nelaimėje žuvo pedagogas klai- pėdietis E. M. Naubaras.

— Brocktone „Miss Lithuania“ išrinkta Rita Babravičiūtė.

MIRĖ DAME MAY CURWEN

Rugsėjo 13 d. mirė Britų Tarybos pabė- gėliams šelpti (The British Council for Aid to Refugees) steigėja ir ilgametė pirminin- kė (president) Dame May Curwen.

Už pabėgėlių šalpos darbą 1964 m. ji bu- vo apdovanota Nanseno medaliu.

Dame May Curwen's vardas buvo žino- mas ir su didele pagarba minimas viso pa- saulio pabėgėlių tarpe. Jos įsteigtuose pa- bėgėliams globoti namuose buvo ir dabar dar yra prisiglaudę keletas lietuvių pabė- gėlių.

JAUNIMO ANKETA

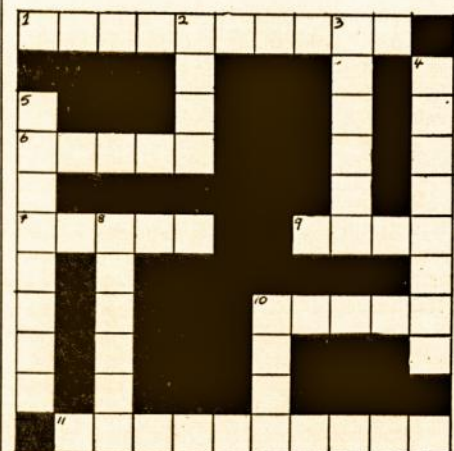
Praėjusiais metais Jaunimo žygis už Ti- kėjimo Laisvę buvo paskelbęs lietuvių religijos klausimais anketa. Iš 2.900 pa- siųstų anketų buvo gauta 500 atsakymų. Anketos daviniai labai smulkiai išdėstyti ir apima daugybę klausimų. Kas šiuo rei- kalu plačiau domėtusi, anketos davinį su- vestinę gali gauti, pasiuntę 1 dolerį šiuo adresu: Už tikėjimo laisvę, 23430 Harms Rd., Cleveland, Ohio, USA.

J. LINGIO LITERATŪRINIS DARBAS

Stockholmo univ. slavistikos instituto baltų skyriaus pavestas, J. Lingis paruošė lietuvių literatūros istorijos konspekto pir- mąją dalį, apimančią senąją literatūrą iki „Aušros“ pasirodymo. Šį konspektą išleis universitetas. J. Lingis žada paruošti ir antrąją, vėlesnę literatūros, dalį.

GALVOSŪKIS

Nr. 7

Gulsčiai: 1. Žodinė meno kūryba. 6. Vai- kų prižiūrėtoja. 7. Medžiai. 9. Henriko VIII duktė. 10. Kūno dalis. 11. Pranašauja iš žvaigždžių.

Statmenai: 2. Krūmas. 3. Kerėtoja. 4. Vokietijos miestas. 5. Vadinosi Lietuvos prezidentu. 8. Krituliai. 10. Angliškas spi- rito saikas.

GALVOSŪKIO NR. 6 ATSAKYMAI

Gulsčiai: 1. Paltarokas. 6. Vagis. 7. Ty- ras. 9. Salė. 10. Kapa. 11. Kibirkštis. Statmenai: 2. Akis. 3. Antena. 4. Rugsė- jis. 5. Švyturys. 8. Rugiai. 10. Kiek.

Europos Lietuvių Kronika

CENTRO ŽINIOS

— Praėjusiam valdybos posėdyje buvo apsvaistytos galimybės pagerinti „EL“ pristatymą į Europą.

— Nutarta kreiptis į savivaldybės įstaigas ir prašyti leidimo perstatyti Sodyboje esantį namelį (žaliąjį girelę). K. Tamoliūnas paprašytas rūpintis šiuo reikalu.

— Lietuvių sąskrydyje Bradforde dalyvavo 4 valdybos nariai.

— Patvirtinta nauja Birminghamo sk. valdyba.

1974 M. KALENDORIUS

Tradicinis nuplėšiamas 1974 metų kalendorius jau atspausintas ir atiduotas į rėšyklą. Neužsisakykite kalendorių kitur, nes jais pasirūpins Nida.

MOSŲ RĖMĖJAI

Atsiųsindami už „E. Lietuvį“ ir Nidos klubo knygas, lietuviškai spaudai paremti aukojo:

J. Valskis — 4,90 sv.; B. Williams — 1,00 sv.; L. Čiudiškis, P. Ruzgas — po 0,90 sv.; A. Šlapokas — 0,60 sv.; K. Mažylis — 0,50 sv.; K. Kamarauskas, K. Blažys — po 0,40 sv.; S. Levinskienė — 0,25 sv.

KAS GALETŲ PRISIŪSTI?

Nidos klubas pritrūko V. Alanto knygos „Amžinasis lietuvis“ pirmojo tomo. Jeigu kuris skaitytojas knygų nerenka ir turi švarų šios knygos atliekamą egzempliorių, maloniai prašoma prisiųsti Nidai. Būsime dėkingi.

Nidos klubas

POBŪVIS L. NAMUOSE

Lietuvių Namai Londone yra savotiškas pereinamasis ir susitikimo punktas beveik viso pasaulio lietuviams. Šimtai žmonių kasmet čia atvyksta iš pačios Anglijos, Europos ir užjūrių. Dažnai čia susitinka draugai, nesimantė nuo antrojo pasaulinio karo pradžių.

Ypatingai tuos namus mėgsta lietuviai jūrininkai, dirbą įvairių valstybių laivuose. Čia jų tikrieji namai, kuriuose ilgamečio klubo sekretoriaus ir barmano K. Makūno globojami atostogaujantys, išsisi ir svečiuojasi.

Paskutiniu metu, jūrininkas Bernardas Ališauskas čia atostogaudamas sulaukė ir atšventė 50 m. sukaktį. Jo suruoštos vakšės ant stalo buvo užkeltas net kadaiše Kauno „Božegrailioje“ išgarsėjęs kepas paršukas. Dalyvavo svečiai iš Kanados prof. K. Lederis su žmona, kai kurie L. N. valdybos nariai ir gražūs lietuvių būrelis.

Neseniai panašias vakšes su Londonu atsisveikindamas buvo suruošęs kitas ilgalais atostogaujantis australietis dr. V. Doniela.

Londoniečiai, ypač L. Namų gyventojai, yra dėkingi svečiams už suteiktas progas kartu praleisti laiką ir pasilinksminėti.

LONDONAS

DAINAVIEČIŲ PRANEŠIMAI

Turgelis

Trečiasis dainaviečių turgelis įvyks spalio 27 d. Portobello Rd. (Conservative Club Hall). Pradžia 11-4 val. p. p. Įėjimas 3 p.

Rudens Balis

Tradicinis Dainaviečių Balis įvyks spalio 10 d. Lietuvių Namuose 1, Ladbroke Gdns., London, W.11. Bus turtingas bufetas, gera muzika, loterija. Pradžia 8 val.

Dar nevēlu

Nuoširdžiai prašome paremti mūsų artėjantį turgelį, siųsdami Jums nereikalingus daiktus, kaip rūbus, indus, plokšteles ir t. t., viskas mums naudinga. Londoniečiai turgeliui skirtus daiktus gali palikti Z. Juro krautuvėje arba Lietuvių Namuose.

Siuntinius siųsti iki spalio mėn. „DAI-NAVA“, 1 Ladbroke Gdns., London, W.11. Iš anksto nuoširdžiai dėkojame.

BRADFORDAS

PASISEKĖS SĄSKRYDIS

Anglijos lietuvių sąskrydis rugsėjo 22 d. Bradforde buvo labai gausus. Daugiau kaip 600 žmonių susirinko Shipley miestelio puošnioje miesto bibliotekos salėje. Laimingi bradfordiečiai, galėdami tokas puikias ir patogias patalpas išsinuomoti savo gausiems subuvimams. Ir beveik neįtikėtina, kad tiek daug lietuvių galėtų į vieną vietą suplaukti.

DBLS skyriaus pirmininkui A. Bučiui atidavimas sąskrydį ir atlikus įprastinę sveikinimų ceremoniją, trumpa, kondensuota

paskaitą apie Vilniaus miesto reikšmę ir jo 650 m. sukaktį skaitė žinomas Anglijoje pamokslininkas ir kalbėtojas kun. J. Kuzmickis.

Gražiai pasirodė jaunimas, pradedant pačiais jauniausiais. Tai V. Jurišienė ir E. Senkuvienė darbo vaisius. Graži, šilta E. Vainorienė ir dukters kanklių muzika. Subtilus, melodingas, nors ir nelabai gausus P. Dzidoliko vadovaujamas Šv. Cecilijos choras.

Jeigu pridėsime, kad scena buvo gražiai papuošta šventei pritaikytomis dekoracijomis ir salėje dar vyko V. Ignaičio (knygų) ir K. Steponavičiaus (meno) parodėlės, tai turėsime labai suglaustą sąskrydžio vaizdą. Patys bradfordiečiai yra pasižadėję savo puikiai organizuotą sąskrydį ir jo reikšmę kiek vėliau plačiai pavaizduoti šio laikraščio puslapiuose.

STOKE-ON-TRENT

PASKUTINĖ KELIONE

Rugsėjo 17 dieną Stoke-on-Trent lietuvių ir anglų, kurie pažinojo a. a. Algį Andruškevičių, gausiai susirinko į Tunstallo Sacred Heart bažnyčią.

Žuvusio P. Afrikoje brolio Algio urną su pelenais, apipintą gvazdikų ir rožių vainikais, įnešė vyresnysis brolis Romas. Urną palydėjo giliame skausme paskendę Algio tėvai, žmona, penki broliai, trys seserys, sūnūs ir dvi sesers vaikai. Bažnyčioje susirinko mišrios publikos iki šimto asmenų. Po gedulingų pamaldų apie 14 mašinų eiseną nuvyko su palaikais ant aukšto puikaus kalnelio, kuris priglaudžia amžinam poilsiui atvykstančiųjų palaikus.

Kalnas ir poilsio vieta dominuoja Tunstallo apylinkėje ir nuo jo matosi beveik visi penki Stoke-on-Trent miesteliai.

DBLS skyr. pirmininkas P. Dudėnas apeigų pabaigoje šitaip prabilo:

„Mielie tautiečiai, negaliu gerai ir ramiai kalbėti, nes pažinojau jaunąjį Algį ir gailiuosi nuoširdžiai jo netekus. Tikrai, kad šį gailestį ir užuojautą galiu pareikšti visų Jūsų vardu.

Tai buvo tikrai nuoširdus, energingas, visur tūkęs, malonus ir pilnas vilčių ateičiai vyras. Paskutinį kartą išvykdamas į Afriką, jis kvietė mane atvykti pas jį atostogų. Ir štai negailestingas, žiaurus giltinės dalgis nukirto tik ką pradėjusį gyventi jauną žmogų.

Visų čia susirinkusių vardu reikiu užuojautą tėvams, žmonai ir giminėms. Tebūnie Tau, Algį, lengva šio kalno poilsio vieta“.

Toliau jis kalbėjo angliškai — „Friends, we have just buried for everlasting rest the ashes of a very good young man.

The surprise and cruelty of destiny are tremendously painful. Here was a young man Algis, full of energy, vitality and prospects for the future, with his young beautiful wife Joan and bouncing as vital as his late father baby Andrew.

And here we are saying good bye for ever to his living image and dear God, give him rest for he deserves this small reward for being generous when alive.

Rest in Peace, dear Algis“

P. D.

GLASGOWAS

NEGALEJAU DALYVAUTI

Balandžio mėnesį, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės nurodymu Londone ir Amerikoje, Skotijos Lietuvių Taryba kvietė mane dalyvauti kaip delegatę PLB Seime Washington.

Pilnai įvertinau suteiktą garbę ir mielai norėjau dalyvauti Seime. Bet apgailestaudama turiu paaiškinti, kad keliam savaitėm prieš išvykstant, susidarius tam tikroms sąlygom, turėjau paskutinėm dienom atsakyti kelionės į Washington, Tai įvyko ne dėl nuo manęs priklausančių aplinkybių, nes jau turėjau net ir bilietą nusipirkusi kelionei į Ameriką.

Todėl reikiu nuoširdų atsiprašymą Pasaulio Lietuvių Bendruomenėi.

Joana Sarafinaitė

BIRMINGHAMAS

NAUJA VALDYBA

Į Birminghamo DBLS skyriaus valdybą išrinkti: M. Linkevičius (pirm.), A. Kietai (vicep.), V. Remeika (kasininkas), P. Dragūnas (sekr.) ir R. Kairys (kand.).

Revizijos komisijon išrinkti S. Starka ir V. Lugas.

N. ZELANDIJA

PETRAS ŠIMKUS TEISME

Praėjusį mėnesį Aucklande (N. Zelandijoje) vyko tarptautinė pramonės paroda, kurioje ir Sov. Sąjunga turėjo savo paviljoną. Jame buvo iškabintas žemėlapis,

vaizduojąs Lietuvą Sov. Sąjungos ribose.

Parodoje apsilankęs buv. Valstybės teatro aktorius, pensininkas, Petras Šimkus tokios neteisybės negalėjo pakęsti. Jis nutarė žemėlapius ištaisyti... Policijos pagautas ir išvestas, kitą dieną jis vėl bandė sugrįžti. Už tai jam buvo iškelta byla, kuri atkreipė teisininkų, policijos ir daugelio gyventojų dėmesį.

„The Auckland Star“ rašo, kad teisėjas nors ir nubaudė P. Šimkų 6 mėn. sąlyginai, bet pripažino, kad jo pasirinktas protesto būdas šiuo atveju buvo labai efektyvus.

„Jūs pakankamai ilgai gyvenote šitame krašte ir turite žinoti, kad tik taikus protestas yra leistinas. Bet jūs bandėte eiti toliau ir gadinate svetimą nuosavybę. Aš labai gerai suprantu jūsų jausmus ir todėl siūlau sušvelnintą bausmę“, pareiškė teisėjas.

P. Šimkaus advokatas labai vykusiai išdėstė teismui priežastis, kodėl P. Šimkus atsidūrė N. Zelandijoje ir kas atsitiko su jo kraštu.

BELGIJA

SVEČIAI IS VILNIAUS

Brusely, erdvios, didžiulės salės scenoje suskamba lietuviškos kanklės ir pasilieja daina apie Lietuvą...

Tie, kurie dainuoja, atvažiuavę iš Lietuvos. Juos išsiviečių organizacija, vadinama „Belgų ir Sovietų Draugystė“. Ansamblių „Lietuva“, būdamas charakteringas tikrojo folkloro pavyzdys, atsiųstas į Vakarų, kad čia parodytų lietuvių kultūros fragmentus.

Salionuose buvo parodos: lietuvių grafika, audiniai, knygos, nuostabių gintaro išdirbiniai. Parodoje nemaža Sovietų Sąjungos turizmo ir prekybos reklamų prancūzų kalba.

Bet visa tai, atrodo, neturi nieko bendra su tais, kurie scenoje dainuoja apie Lietuvą.

Apie dvidešimt lietuvių sėdi žiurovų kėdėse ir kiekvienas žodis jiems eina per širdį, nes tuos žalius klonius, tuos nemunėlius ir lieptelius jie visi pažįsta. Jie stovi tarsi gyvi kiekvieno prisiminimuose. Po dainos seka šokis, po šokio kita daina, ir taip per pusantros valandos. O plojant po paskutinio pasirodymo, pasidaro liūdna...

Per pertrauką ir po spektaklio pasipila pasisveikinimo žodžiai, užsimezga pažintys, trumpos, be rytojaus „Nes skirta eit mums kitu gyvenimo keliu“... rašė Maironis.

Ansamblio menininkus laukė kita scena La Luoviere mieste, ir mums reikėjo skirtis. O kai autobusas išvežė visą grupę mąjojančių rankų, mums kažkaip atrodė, kad mes buvome koncerte Lietuvoje, o ne Briuselyje...

St. Baltus

LINKĖJIMAI RASŲTOJUI

Rugpjūčio mėnesį lietuviai Belgijoje išgirdo malonią žinią: mūsų krašto rašytojas, visiems pažįstamas bičiulis Eduardas Cinczas gavo literatūrinę premiją už savo knygą „Brolio Mykolo gatvė“, išleistą Čikagoje, 1972 metais.

Ed. Cinczas išvyko į Ameriką atsiimti premijos.

Šiuo metu jis ruošia spaudai naują knygą, kurios tema yra šių dienų buitis Vakaruose.

Lietuviai Belgijoje sveikina laureatą, linkėdami jam sėkmingai turtinti lietuvių literatūros lentynas.

VOKIETIJA

KOELN — BONN'OS APYLINKĖJE

Rugpjūčio 18 d. Koeln-Niehl vietovėje įvyko lietuvių sueiga, kurią suorganizavo apylinkės pirmininkas su Moterų Klubu būrelis.

Per pamaldas bažnyčioje ir salėje kalbėjo tėvas dr. K. Gulbinas, prisimindamas visą lietuvių tautą, jos problemas praėity ir dabartyje. Tėvas Gulbinas yra visų klausomasi su dėmesiu, nes jis pajėgia suinteresuoti klausytojus savo ryškiu balsu ir turtiniais žodžiais.

Apylinkės pirmininkas M. Kiūzauskas trumpoje kalboje priminė lietuviams apie mūsų spaudos vertę, jos reikšmę ir platinimą. Skatino užsiskaityti neseniai išėjusias iš Lietuvių Enciklopedijos Leidyklos knygas „Mūsų Lietuva“.

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

NOTTINGHAME — rugsėjo 30 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.

HALIFAXE — rugsėjo 30 d., 1 val. p. p., Pellon bažn.

KETTERINGE — spalio 7 d., 12 al., St. Edward's, London Rd.

NOTTINGHAME — spalio 7 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.

BIRMINGHAME — spalio 14 d., 11 val., 19 Park Rd., Moseley, B.13.

NOTTINGHAME — spalio 14 d., 11.15 val.; Židinyje.

DERBYJE — spalio 21 d., 11 val., Bridge Gate.

NOTTINGHAME — spalio 21 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.

MANCHESTER — rugsėjo 30 d., 11 val.

ECCLES — spalio 14 d., 12.15 val.

Moterų Klubu narės, vedamos pirm. P. Ivinskienės, surinko daugybę dalykų loterijai, kurios pajamos padės Klubui veiklai. Jos suruošė patį bufetą ir vaišes.

HAGENE — VOK. LIET. BENDRUOMENĖ NORDRHEIMWESTFALIJOJE

Rugsėjo 8 d. įvyko centrinis Tautos Šventės minėjimas.

Tėvas dr. K. Gulbinas atlaikė pamaldas St. Elisabeth bažnyčioje.

Salėje gausiai susirinkusius pasveikino Hagen'o Apylinkės pirm. L. Vilčinskas.

Paskaitai — vokiečių ir lietuvių kalbomis — atvyko iš Huettelfeld'o mok. V. Bartusevičius. Iš pirmųjų sakinių buvo jaučiama, kad paskaitininkas turi glaudžius ryšius su lietuviiais ir žino visus trūkumus ir perteklius, galimybes ir negalimybes. Jis pažįsta publikos apatiją, abėjingumą ir rengėjų gerus norus įgyvendinti idėjas, išlaikyti lietuvišką dvasią.

V. Bartusevičiaus kalboje siekiančiai skamba aktualių problemų žodžiai, neslėpdami ir nedabindami mūsų padėties išsivijoje. Meninę programą pranešinėjo St. Baltus lietuviškai ir Ž. Vilčinskaitė vokiškai. Programoje pasirodė: Angela ir Živilė Vilčinskaitės (iš Hageno) su lietuvių poezija; Bronė Spies-Gailiūtė, akompanuojant P. Žymantienei (iš Belgijos), dainavo eilę liaudies dainų ir K. Čiurlionio „Maldą“, tautinius šokius — Suktinį, Kubilą ir Klumpakojį — šoko vietinis lietuvių jaunimas, o šokėjai iš Belgijos pašoko Lenciūgėlį ir Žiogelį. Kvintetas „Baltija“ sudainavo iš savo repertuaro tradicinių ir naujų dainų.

Krašto V-bos atstovas Gv. Šimkevičius užbaigė minėjimą padėkos ir paskatinimo žodžiais, o programos dalyviai su svečiais salėje sugiedojo Tautos Himną.

Kvintetas „Baltija“, neseniai koncertavęs Kanadoje, įdainavo naują plokštelę, kuri netrukus pasirodys ir pas mus. Tačiau primintina, kad pirmoji plokštelė „Kokiais keliais bekliaučiau“ dar neapkeiliavo visų lietuvių Vakaruose ir ją galima įsigyti pas kvinteto dalyvius. Joje įdainuotos dainos nėra klasiniai ar specialistų atlikti dalykai — tai yra gyva ir natūrali lietuvių dainos išraiška, sukelianti tikrą mūsų tautos vaizdą, artimą ir prieinamą visoms kartoms.

St. Baltus

MODERNIOS ŠEIMOS PARODA HAMBURGE

Rugsėjo mėn. pradžioje Hamburge vyko „Tu ir Tavo Pasaulis“ paroda. Tai buvo šeimos paroda, kurios iki šiol nėra buvę. Daugiau kaip 100 organizacijų, klubų ir institucijų buvo pasiuntę savo geriausius specialistus. Parodos lankytojai buvo visapusiškai informuojami.

Susijungusios Hamburgo, Niedersachsen ir Schleswig-Holsteino moterų organizacijos, Hamburgo parodų biurui pridedant, sukvietė 800 firmų iš 60 valstybių, kurios 13-koje didelių salių išstatė

— Pietų Afrikos aukso kasyklose policija nušovė 11 streikuojančių afrikiečių darbininkų.

— Paskutiniu metu laikui sovietai nebetrukdė BBC, Voice of America ir Deutsche Welle radio transliacijų. Radio Liberty trukdomas ir toliau.

— Graikijos exkaralius Konstantinas galutinai nutarė su savo šeima išsikurti Anglijoje.

— Sovietų profsąjungų organas „Trud“ rašo, kad Kinijos darbininkai negauna būtiniausių prekių, kad jų atlyginimai nepakankami ir kad trūksta gyvenamųjų patalpų. Tas pačias negeroves vakariečiai randa Sovietuose.

— Naujajai Čilės kabinetą sudaro 13 kariškių ir tik 2 civiliai.

— Chemikalų importo reikalams S. Sąjunga stato naują uostą netoli Odesos.

— Karalienė atidare Commonwealtho parlamentary konferenciją Londone, kurioje dalyvauja 94 parlamentų atstovai.

— Meksika pasiūlė globą buv. Čilės prezidento Allende's likusiai šeimai.

— Palūkanos už ilgalaikes namų paskolas (mortgages) Anglijoje pakilo iki 11%.

— Po vizito pas Mao Tse-Tung, prezidentas Pompidou pareiškė, kad jis kalbėjosi su nepaprastu žmogum, pakeitusiu žemės veidą.

— Prezidentas Nixonas prisitaręs, kad Brežnevas sutikęs atitraukti kariuomenę iš Rytų Europos, jei JAV kariuomenė pasitrauks iš Vakarų Europos.

— Londone įvyko tarptautinė šiuokšlių surinkėjų konferencija. Ta proga Olimpijū buvo suruošta modernių surinkimo ir perdavimo priemonių paroda.

— Jordano karalius Hussein susitaikė su prezidentu Sadat ir apsilankė Kaire. Jie buvo susipykę dėl Palestinos kovojančių pabėgėlių.

— Žinomas britų darbiečių grupės veikėjas, parlamento narys A. Crosland įtekė Sovietų ambasada Londono protestą, reikalaujantį nepersekioti Solženitsyno ir Sacharovo ir išlaisvinti Amalriką, Jakirą ir Krasiną.

savo gaminius. Buvo galima gauti informaciją, kaip per visą mėnesį išsimaitinti už 120 DM, kokia yra kiniečių vonia ir kaip pačiam prie sienos prisitaisyti knygų lentyną. Tai tik keletas pavyzdžių iš daugybės praktiškų demonstracijų.

Manau, kad šios parodos tikslą galima būtų taip nusakyti: išsirenk (susitvarkyk) savo gyvenimą lengviau, linksniau ir patogiau. Kiekvienas žmogus gali savo gyvenimo apystovas pakeisti. Rengėjai nenorėjo tik lankytojų-žiurovų, jie laukė kritiško lankytojo, kuris jau parodoje pradeda diskusijas ir patikrina, ką specialistai sako.

Parodoje buvo šie skyriai: Namai ir Virtuvė, Mada ir Kosmetika, Įrengimai ir Butas, Statyba ir Daržas, Laisvalaikis, Savipagalba, Viskas Tavo Vaikai, Muzikos Mėgėjai. Juose lankytojai gavo gerų patarimų ir informacijos kasdieninėms problemoms įveikti.

Kam dar liko energijos, tas galėjo eiti į 13 salę, kur buvo padaromos vizitinės kortelės japoniškai.

R. Baliulis

Prieš 25 metus

„Britanijos Lietuvis“, 1948 m. rugsėjo 23 d.

— Kultūrinėje apžvalgoje slapyvardžiu pasirašęs Alfa su užsidegimu kalba apie lietuviškos knygos trūkumą ir alkį Anglijoje. Siūlo kaip galima greičiau organizuoti centrinę biblioteką, kuri niekada netrukėtų skaitytojui.

O šiandien? Biblioteka yra — didelė ir T. Vidugirio darbštumo dėka gražiai suvartakta. Bet... pritrūko knygų skaitytojų.

— J. Karklūva nepatenkintas, kad Vokietijoje leidžiamieji lietuviški laikraščiai priklaia emigravusiems, kad jie per mažai skaito lietuvišką spaudą. Jis nusiskundžia, kad toji spauda, angliškais pinigais skaičiuojant, yra sunkiai prieinama ir ne visada aktuali.

— Tas pats Karklūva pradeda diskusijas dėl žodžio „ponas“ vartojimo. Esą seniesiems ateiviams tas žodis nepatinkas, primenąs dvarininkus ir šlektas.

— Laikraščiai „Mintis“ ir „Žiburiai“ skelbia savo prenumeratorius kainas — 36 šilingus metams. Savaitinis uždarbis tuo metu žemės ūkyje buvo 56 šilingai „i rankas“. Lyginant su uždarbiais, lietuviškoji spauda yra atpigusi.

KEICIASI VALGYMO PAPROČIAI

Britai paskutiniaus metais suvartojo mažiau arbatos, duonos, jautienos ir biskvito, bet žymiai daugiau kavos, vyno, degtinės, kiaulienos ir ledų. Alaus suvartojimas pakilo iš 140 pintų vienam žmogui per metus 1955 m. iki 180 pintų 1972 m. Bulvių suvartojimas sumažėjo, bet daržovių padidėjo. Taip pat padidėjo pieno ir sūrio suvartojimas. Žymiai daugiau suvartojama vištienos ir kiaušinių, bet mažiau avienos ir žuvies.

Septynios DIENOS

— Pietų Afrikos aukso kasyklose policija nušovė 11 streikuojančių afrikiečių darbininkų.

— Paskutiniu metu laikui sovietai nebetrukdė BBC, Voice of America ir Deutsche Welle radio transliacijų. Radio Liberty trukdomas ir toliau.

— Graikijos exkaralius Konstantinas galutinai nutarė su savo šeima išsikurti Anglijoje.

— Sovietų profsąjungų organas „Trud“ rašo, kad Kinijos darbininkai negauna būtiniausių prekių, kad jų atlyginimai nepakankami ir kad trūksta gyvenamųjų patalpų. Tas pačias negeroves vakariečiai randa Sovietuose.

— Naujajai Čilės kabinetą sudaro 13 kariškių ir tik 2 civiliai.

— Chemikalų importo reikalams S. Sąjunga stato naują uostą netoli Odesos.

— Karalienė atidare Commonwealtho parlamentary konferenciją Londone, kurioje dalyvauja 94 parlamentų atstovai.